

קדשא בריהּ הוא, וכדין לא יכלין לאבאשא. והוא יומא יתיר על פלא, כמה דמבסמין ישראל לתתא לכלא, הכי מבסמין לכל אינון דאית להו דלטורא (כ"א פטר) וכלא קרבנא הוא ופולחנא דקודשא בריהּ הוא.

תאנא, בההיא שעתא דכתיב, ולקח אהרן את שני השעירים וגו', מתערין אינון בההוא יומא לעילא, ובעיין לשלטאה (נ"א לשטאה) ולמיפק בעלמא. פיון דכהנא מקרב אליו לתתא, מתקרבין אינון לעילא. כדין עדבין סלקין בכל סטרין, פהנא יהב עדבין לתתא, פהנא יהיב עדבין לעילא. כמה דחד אשתאר ביה בקודשא בריהּ הוא לתתא. וחד אפקין ליה לההוא מדברא, הכי נמי לעילא, חד אשתאר ביה בקודשא בריהּ הוא, וחד נפיק ושט בעלמא, לההוא מדברא עלאה, וחד בחד מתקשר.

בתיב (ויקרא טז) וסמך אהרן את שתי ידו על ראש השעיר החי והתנדבה עליו וגו'. בגין כך וסמך אהרן את שתי ידו, דקודשא בריהּ הוא יסתפם על ידו. על ראש השעיר החי, החי דייקא, לאכללא ההוא דלעילא.

והתנדבה עליו את כל עונות, (ויקרא ה) כמה דכתיב (ויקרא ה) והתנדבה אשר חטא עליה. ואוקימנא עליה, דאתדפי בר נש ואשתאר עליה כל ההוא חובא. אוף הכי והתנדבה עליו, בתר דאודי פהנא בגינייהו דישראל, עליו: כלומר, ישתארון פלהו עליו.

אמר ליה רבי אבא, אי הכי והא כתיב ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים, אמר ליה שאני הכא, דהתם לשעירים הוו קרבין קרבנא, ובגין כך לא כתיב ולא יזבחו עוד את ששם לשעירים היו מקריבים קרבן, ומשום כך לא כתיב ולא

קרבנות ועולות שקרבים לפני הקדוש ברוך הוא, ואז לא יכולים להרע. ואותו יום יותר על הכל, כמו שישראל מבשמים למטה את הכל, כך מבשמים את כל אלו שלהם יש הלשנה (פתחו), והכל הוא קרבן ועבודה של הקדוש ברוך הוא.

למרנו, באותה שעה שכתוב ולקח אהרן את שני השעירים וגו', הם מתעוררים באות יום למעלה ורוצים לשלט (לשטות) ולצאת לעולם. פיון שהפקה מקריב את אלו למטה, אז נקריבים אותם שלמעלה, ואז עולים הגורלות בכל הצדדים. הפהן נותן גורלות למטה, הפהן נותן גורלות למעלה. כמו שאחד נשאר עם הקדוש ברוך הוא למטה, ואת האחד מוציאים לאותו המדבר, כך גם למעלה אחד נשאר עם הקדוש ברוך הוא, ואחד יוצא לשוטט בעולם לאותו המדבר העליון, ואחד נקשר באחד.

כתוב וסמך אהרן את שתי ידו על ראש השעיר החי והתנדבה עליו וגו'. משום כך וסמך אהרן את שתי ידו, שהקדוש ברוך הוא הסכים על ידו. על ראש השעיר החי, החי דנקא, להכליל אותו שלמעלה.

והתנדבה עליו את כל עונת, כמו שכתוב (ויקרא ה) והתנדבה אשר חטא עליה. ובארנו עליה, שנטהר האדם ונשאר עליה כל אותו החטא. אף כאן והתנדבה עליו, אחר שהתנדבה הפהן בעבורם של ישראל - עליו, כלומר, פלם ישארו עליו.

אמר לו רבי אבא, אם כך, כתוב ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים. אמר לו, פאן שונה, יזבחו עוד את זבחיהם שעירים,

אֵלָא לְשַׁעֲרִים, שְׁשָׁם לְשַׁעֲרִים
הָיוּ עוֹשִׂים פְּלִחָן וְשִׁלְטוֹן, וְכֹאן
- וְנִשְׂא הַשַּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל
עֲוֹנוֹתָם, וְהִקְרִיב אִינוֹ נַעֲשֶׂה אֵלָא
לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בֹּא וּרְאֵה
שְׂבָגְלָל הַקְּרָבָן מִתְּבַשְׂמִים
עָלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְהִדִּין לֹא
שׁוֹלֵט וְשׁוֹרֵה עַל יִשְׂרָאֵל.

רְמַדְנוּ, וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עֵתִי
הַמְּדַבֵּרָה. מֵהוּ אִישׁ עֵתִי? אֵלָא
סוֹד הַדְּבָר כִּף הוּא - כָּכֵל מֵה
שְׁנַעֲשֶׂה, צְרִיף אָדָם מְזַמֵּן לְאוֹתוֹ
דְּכַר. יֵשׁ אָדָם שֶׁהַפְּרָכָה מִתְקַיֶּמֶת
עַל יְדוֹ יוֹתֵר מֵאַחֵר. בֹּא וּרְאֵה מֵה
כְּתוּב בְּכֹהֵן, טוֹב עֵינָן הוּא יְבָרְךָ,
אֵל תִּקְרִי יְבָרְךָ אֵלָא יְבָרְךָ, כִּי הוּא
מְזַמֵּן שְׂתַתְּקִים בְּרָכָה עַל יְדוֹ בְּזֶה.

(וְשׁוֹרֵה הַפְּרָכָה בְּהַשְׁגָּחָתוֹ)

וְיֵשׁ אָדָם שֶׁמְזַמֵּן שְׂתַתְּקִמוּ עַל
יְדוֹ קְלָלוֹת, וּבְכָל מֵה שְׂתַתְּבוֹנֵן
יְבֹאוּ קְלָלוֹת וּמֵאָרָה וּבְעֵתָהּ, כְּמוֹ
בְּלַעַם שֶׁנִּקְרָא רַע עֵינָן, שְׁהִיָּה
מְזַמֵּן לְכָל רַע וְלֹא הִיָּה מְזַמֵּן
לְטוֹב, וְאֵף עַל גַּב שְׂבָרְךָ, בְּרַכְתּוֹ
אֵינָה בְּרָכָה וְלֹא הַתְקִימָה.
וְכִשְׁהִיָּה מְקַלְל, כָּל מֵה שְׂקַלְל
הַתְקִימִים, וְאֶפְלוּ בְּרַגַע אֶחָד, וְעַל
זֶה כְּתוּב (בַּמְדַּבֵּר כֹּד) שְׂתָם הָעֵינָן.
בְּכָל מְקוֹם שֶׁעֵינָנו שְׁלֹטָה -
הַתְקַלְל.

בֹּא וּרְאֵה מֵה כְּתוּב, (שס) וַיִּשְׁתַּחֲוֶה
אֶל הַמְּדַבֵּר פָּנָיו, כְּדִי שְׂתַעֲוֹרֵר
מֵאוֹתוֹ צַד שֶׁהוּא שׁוֹלֵט שָׁם, וְיִבֹא
כְּהִלְשָׁנָה עַל יִשְׂרָאֵל. מֵה כְּתוּב
בְּפִתְחוֹנִים? (מִשְׁלֵי כב) טוֹב עֵינָן הוּא
יְבָרְךָ, שֶׁהוּא הִיָּה מְזַמֵּן לְזֶה
וְשׁוֹרֵה בְּרָכָה בְּהַשְׁגָּחָה שְׁלוֹ. וְעַל
זֶה שְׁנִינּוּ, יִסְטָה אָדָם אֶפְלוּ
מִמָּאָה דְרָכִים וְלֹא יִפְגַּשׁ אָדָם
שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵינָן רַעָה.

בְּפֶר נֵשׁ דְּאִית לִיָּה עֵינָא

זְבַחֵיהֶם שְׁעִירִים, אֵלָא לְשַׁעֲרִים, דְּהָתָם
לְשַׁעֲרִים הָווּ עַבְדֵי פּוֹלְחָנָא, וְשׁוֹלְטָנוּתָא.
וְהָכָא וְנִשְׂא הַשַּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם,
וְקָרְבָּנָא לָא אֲתַעְבִּיד אֵלָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
תָּא חֲזִי, דְּבִגְיָנִי קָרְבָּנָא מִתְּבַסְמָן עַלְאִין
וְתַתְּאִין, וְדִינָא לָא שְׂרִיא וְשִׁלְטָא עַלְיֵיהּ
דִּישְׂרָאֵל.

תָּאנָא, וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמְּדַבֵּרָה. מֵהוּ
אִישׁ עֵתִי. אֵלָא רְזָא דְּמַלְאָה הָכִי הוּא
(דף ט"ג ע"ב) בְּכָל מֵה דְּאֲתַעְבִּיד, בְּעֵי בַר נֵשׁ זְמִין
לְהִיָּא מַלְאָה. אִית בַּר נֵשׁ דְּבִרְכָתָא אֲתַתְּקִימִים
עַל יְדֵיהּ יִתִּיר מֵאַחֵרָא. תָּא חֲזִי, מֵה כְּתִיב בִּיָּה
בְּכֹהֵנָא, (מִשְׁלֵי כב) טוֹב עֵינָן הוּא יְבָרְךָ, אֵל תִּקְרִי
יְבָרְךָ, אֵלָא יְבָרְךָ, בְּגִין דְּהוּא הָוֵה זְמִין
דִּיתַתְּקִימִים בְּרַכָּתָא עַל יְדֵיהּ בְּהֵאִי. (ס"א וְשִׁאֲרֵי בְּרַכָּתָא
בְּאֲשַׁחְוֹתָא דִּילֵיהּ).

וְאִית בַּר נֵשׁ דְּהוּא זְמִין לְאֲתַתְּקִימָא לְוֹטִין עַל
יְדֵיהּ, וּבְכָל מֵה דִּישְׁגַּח לִיתִי לְוֹטִיָּא
וּמֵאָרָה וּבְעֵיתָא כְּגוֹן בְּלַעַם, דְּאִקְרִי רַע עֵינָן,
דְּהָוֵה זְמִין בְּכָל בֵּישׁ, וְלֹא הָוֵה זְמִין לְטָב. וְאֵף
עַל גַּב דְּבָרְךָ, בְּרַכָּתִיָּה לָא בְּרַכָּתָא, וְלֹא
אֲתַתְּקִימִים. וְכַד הָוֵה לֵיט, כָּל מְאָן דְּלֵיט
אֲתַתְּקִימִים, וְאֶפְלוּ בְּרַגַעָא חָדָא, וְעַל דָּא כְּתִיב,
(בַּמְדַּבֵּר כֹּד) שְׂתָם הָעֵינָן. בְּכָל אֲתֵר דְּעֵינָנִיָּה שְׁלֹטָא
אֲתַלְטִיָּא.

תָּא חֲזִי מֵה כְּתִיב. (בַּמְדַּבֵּר כֹּד) וַיִּשְׁתַּחֲוֶה אֶל הַמְּדַבֵּר
פָּנָיו, בְּגִין דִּיתַעֲר מֵהוּא סְטָרָא הוּא
דְּשִׁלְטָא תַמָּן, וַיִּיתִי בְּדִלְטוּרִיא עַלְיֵיהּ
דִּישְׂרָאֵל. מֵה כְּתִיב בְּהוּ בְּכֹהֵנִי, (מִשְׁלֵי כב) טוֹב
עֵינָן הוּא יְבָרְךָ, דְּהוּא הָוֵה זְמִין בְּהֵאִי, וְשִׁאֲרֵי
בְּרַכָּתָא בְּאֲשַׁחְוֹתָא דִּילֵיהּ. וְעַל דָּא תְּנִינָן,
יִסְטִי בַר נֵשׁ אֶפְלוּ מִמָּאָה אֲרַחִין, וְלֹא יֵאָרַע
בֵּישָׁא.

אוף הכא ושלח ביד איש עתי, דהוא זמין להאי. ורשים להאי, וכהנא הוה אשתמודע ביה, חד עינא יתיר מאחרא פורתא. סורטא דעל עינא אתחפיא בשערין סגיאין. מפחלא עינא, ולא מסתפל במישור. האי הוא בר נש זמין להאי, וכדקא חזי ליה. ועל דא כתיב ביד איש עתי.

בגוש חלבא הוה בר נש, דבכל אתר דמחי בידוי, הוה מית, ולא הוו בני נשא מקרבין בהדיה. בסוריא הוה בר נש, דבכל אתר דאסתפל אפילו לטב, פלא אתהפך לביש. יומא חד הוה חד בר נש אזיל בשוקא, והו אנפוי נהירין. אתא ההוא בר נש ואסתפל ביה, ואתבקע עיניה. בגין כך, בכלא הוה בר נש זמין, להאי ולהאי. ועל דא כתיב טוב עין הוא יבורך, אל תקרי יבורך אלא יברך.

ותאנא, האי בר נש דהוה אזיל למדברא, פד מטא ביה בההוא שעירא הוה סליק לטורא, ודחי ליה בתרין ידוי. ולא הוה נחית לפלגות טורא, עד דאתעביד שייפין שייפין. והוה בר נש הוה אמר, כך ימחו עונות עמך וכו'. ובגין דסליק ההוא קטיגוריא ואתעביד סניגוריא דישראל, כדין קדשא בריהו הוא, כל חובייהו דישראל, וכל מה דכתיב באינון פתקין דלעילא, לאדפרא חובייהו דבני נשא, נטיל לון ורמי לון פהאי גוונא, לאתר דאתקרי מצולות ים. הדא הוא דכתיב, (מיכה ז) ותשליף במצולות ים כל חטאתם.

רעיא מהימנא

פקודא דא, למפלח פהנא רבא פולחנא דהוה יומא כמה דאצטריך, ולמשלח שעיר לעזאזל. רזא דא כמה דאת אמר, בגין לאתפרשא מעמא קדישא, ולא יתבע חובייהו קמי מלכא. ולא

אף פאן, ושלח ביד איש עתי - שהוא מזמן לזה ורשום לזה, והפקן היה מפיר בו עין אחת יותר מאחרת מעט. העור שעל העין מכסה בשערות רבות, העין מכחלת ולא מסתפל ישר, זהו האדם המזמן לכך והראוי לו. ועל זה כתוב ביד איש עתי.

בגוש חלב היה אדם, שבכל מקום שמכה בידו, היה מת, ולא היו אנשים מתקרבים אליו. בסוריה היה אדם, שבכל מקום שבו הסתפל, אפלו לטוב, הכל התהפך לרע. יום אחד היה איש אחד הולך בשוק, והיו פניו מאירות. בא אותו איש והסתפל בו, ונבקעה עינו. משום כך לכל היה אדם מוכן, לזה ולזה. ועל זה כתוב טוב עין הוא יברך, אל תקרי יברך אלא יברך.

ולמדנו, האיש הזה שהיה הולך למדבר, כשהגיע שם אותו שעיר, היה עולה להר, ודוחה אותו בשתי ידיו, ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה איברים איברים, ואותו איש היה אומר: כך ימחו עונות עמך וגו'. ומשום שעולה אותו קטגור ונעשה סגור של ישראל, אז הקדוש ברוך הוא, את כל חטאי ישראל וכל מה שכתוב באותם פתקים שלמעלה להזכיר את חטאי בני האדם, הוא נוטל אותם וזרק אותם כמו זה למקום שנקרא מצולות ים. זהו שכתוב (מיכה ז) ותשליף במצולות ים כל חטאתם.

רעיא מהימנא

מצוה זו, שיעבד הפקן הגדול את עבודת אותו היום כמו שצריך, ולשלח שעיר לעזאזל. הסוד הזה כמו שנאמר, כדי שיפרד מהעם

יתבע חובייהו קמי מלכא. ולא

הקדוש ולא יתבע את חטאיהם
לפני המלך ולא יקטרג עליהם,
שהרי אין לו תקף ושלטון (כה)
אלא רק כשמתחזק הרגז
מלמעלה, ובאותו דורון מתהפף
אחר כך לאפטרופוס עליהם,
ועל פן נדחה מלפני המלך. והרי
בארנו, משום שהוא קץ כל בשר.
והעם הקדוש נותנים לו כמו
שהוא צריך שער, וסוד זה -
(בראשית כז) הן עשו אחי איש שער.
כמו שהוא בצד הקדשה זכר
ונקבה, אף כך בצד הטמאה זכר
ונקבה. משל אומרים, זרק עצם
לכלב, והוא ילחץ את עפר רגלך.
שא"ל את בן זומא, האם לסרס
כלב? אמר להם, (ויקרא כב)
ובארצכם לא תעשו, כל
שבארצכם לא תעשו. כמו
שהעולם צריך את זה, כך צריך
העולם את זה. ועל זה נאמר,
(בראשית א) והנה טוב מאד - זה
מלאך המות, אין לבטלו מן
העולם, שהעולם צריך אותו. אף
על גב שפתוב בו (ישעיה נב)
והכלבים עזי נפש לא ידעו
שבבעה וגו', לא יתבטלו מן
העולם. הכל צריך, טוב ורע.

ומשום כך יש לנו ביום הזה לזרק
עצם לכלב, עד שהוא גורר, ויפגס
מי שיפגס להיכל המלך, ואין מי
שימחה בידו. אחר כך יכשפש
בזנבו.

מה כתוב? והתודה עליו את כל
עונת בני ישראל, וכתוב ונשא
השעיר עליו את כל עונתם. פיון
שהוא רואה את השעיר הזה,
תשוקתו אליו ולהתפקן עמו,
ולא יודע מאותם החטאים
שנוטל השעיר. הוא שוב אל
ישראל, רואה אותם בלי חטאים,
כלי פשעים, שהרי כלם שורים על ראש השעיר, עולה למעלה ומשפח אותם לפני הקדוש ברוך
הוא. והקדוש ברוך הוא רואה את עדות אותו המקטרג, והואיל ותשוקתו לרחם על עמו, אף
על גב שהוא יודע את כל המעשה, הוא חס על ישראל.

יקטרג עליהו, דהא לית ליה תקיפו ושולטנו, (כה) בר
כד אתקף רוגזא מלעילא, ובההוא דורונא אתהפף לבתר
אפטרופוסא עליהו, ועל דא אתדחייא מקמי מלכא.
והא אוקימנא, בגין דאיהו קץ כל בשר.

ועמא קדישא זקבין ליה כמה דאצטריך ליה שעיר,
ורזא דא (בראשית כז) הן עשו אחי איש שער. כמה
דאיהו בסטר דקדושה דכר ונוקבא, אוף הכי בסטר
מסאבו דכר ונוקבא. מתלא אמרי, לכלבא ארמי ליה
גרמא, ילחץ עפרא רגלך.

שא"ל לכן זומא, מהו לסרוסי כלבא. אמר להם, (ויקרא
כב) ובארצכם לא תעשו, כל שבארצכם לא תעשו.
כמה דאצטריך עלמא להאי, הכי אצטריך עלמא להאי.
ועל דא אתמר, (בראשית א) והנה טוב מאד דא מלאך המות.
לית לבטלא ליה מן עלמא, עלמא אצטריך ליה, אף על
גב דכתיב ביה, (ישעיה נב) והכלבים עזי נפש לא ידעו
שבבעה וגו', לא יתבטלון מן עלמא. כלא אצטריך טוב
ורע.

ובגניי כף אית לן ביומא דא למרמי ליה גרמא לכלבא,
עד דאיהו גריר, ייעול מאן דייעול לגבי היכלא
דמלכא, ולית מאן דימחי בידוי. לבתר יכשפש ליה
בזנביה.

מה כתיב והתודה עליו את כל עונות בני ישראל, וכתיב
ונשא השעיר עליו את כל עונותם. פיון דאיהו חמי
האי שעיר. תיאובתיה לגביה, ולאשתכללא בהדיה, ולא
ידע מאיננו חובין דקא נטיל שעיר. תב לגביהו דישראל,
חמי לון כלא חובין, כלא פשעין, דהא כלהו שראן
ברישא דשעיר, סליק לעילא, ושפח לון קמי קדשא בריך
הוא. וקודשא בריך הוא חמי סהדותא דההוא מקטרגא,
והואיל ותיאובתיה לרחמא על עמיה, אף על גב דאיהו
ידע כל עובדא, חס עליהון דישראל.

כלי פשעים, שהרי כלם שורים על ראש השעיר, עולה למעלה ומשפח אותם לפני הקדוש ברוך
הוא. והקדוש ברוך הוא רואה את עדות אותו המקטרג, והואיל ותשוקתו לרחם על עמו, אף
על גב שהוא יודע את כל המעשה, הוא חס על ישראל.